

Як люди повторно відновлюють свої домівки

Марія Малєвська, Сашко Бринза

📷 Радіо Накипіло

🕒 4 хвилини



Як це — відновити будинок, отримати державні кошти і ще докласти стільки ж своїх — й побачити житло зруйнованим знову? Що робити, якщо вже отримав компенсацію за програмою «Є-відновлення», але так і не встиг зробити ремонт, бо російська армія знову влучила у будинок ще раз? Сьогодні «Станція „Держпром“ на Радіо «Накипіло» рушає у прикордоння — до Дергачівської громади, яка сильно постраждала 2022 року, і зараз, восени 2024-го, опинилася під щільним вогнем знову.

Хоча насправді у багатьох населених пунктах тут обстріли й не вщухали. Ми побуваємо у селах та селищах, де одні й ті самі будинки потрощені вже по другому — третьому колу. Й поговоримо з головою про те, що робити в таких ситуаціях людям. Рушаймо.

Зранку нас чекають у селищі Слатине — люди, будинки яких пошкоджено обстрілами вдруге. Дорогою ми дізнаємося, що у Безруках, селі по дорозі, вночі прилетів російський КАБ. Староста Володимир Мицай веде показати свіжу вирву.

— У три години 18 хвилин. Вночі.

— КАБ?

— КАБ. Пошкоджені п'ять домоволодінь.

— Розкажіть про масштаби воронки

— Чотири метри в діаметрі, метр глибиною.

На подвір'ї лежать будматеріали — шифер, дошки. Господиня Лідія Буланова каже, це вже вдруге відновлюватиме свою хату.

— Відновила тут в туалеті це все, була плитка побита повністю. Тут відновила це також, підлогу, шпалери, шпаклювали, тут заливали. Воно було побите. Двадцять тисяч ми віддали тільки за воду. Загалом 60 тисяч витратили. Ми вже раділи, я так раділа з чоловіком, що хвалити Богу, все добре.

В будинку все засипане тиньком та цеглою, всі стелі обсипані, на ліжках, столах та стільцях — те, що впало від вибухової хвилі після влучання КАБу. Пані Лідія показує дитячу — тут на підлозі валяється розбита фігурка гнома, а на шафах — світлини двох маленьких дівчаток, онучок.

— Добре, що дівчинка не спала, вбило б онучку. Я їм бажаю, щоб їхні внуки так страждали, як ми. Більше я нічого не можу побажати. Ніхто їх не просив... От ми прожили з чоловіком 58 років, думали ж, що будемо жити, як люди. А тепер, що робити?

У Безруках ми довго не затримуємося — хоча староста пропонує показати ще потрощених будинків. Нас чекають у Слатиному. Ситуація загалом по Дергачівській громаді складна. Розповідає начальник міської військової адміністрації В'ячеслав Задоренко.

— Ви чуєте, що фронт зараз іде недалечко від нас — на Журавлівці, на Липцях ідуть позиційні бої з ворогом. Ворог застосовує позиційну артилерію дальноствольну по прикордонних населених пунктах. Найбільше страждають Козача Лопань, Проходи, Токарівський старостинський округ. Там, де ворог б'є FPV-дронами. В результаті в Козачій Лопані загинули шестеро цивільних. А КАБи ворог застосовує як по місту Дергачі, по Безрукам, Слатино. В місяць він скидує більше десяти КАБів по території нашої громади.

На одній із вулиць селища Слатине — одного з найбільш побитих станом на 2022 рік, бачимо кілька зруйнованих будинків, які відрізняються від інших. Бо потрощило їх вже зараз, у жовтні 2024го.

У будинку з червоної цегли всі три вікна, що виходять на вулицю, забиті фанерою. Побитий також дах. Поряд пораються люди. Анна Малєєва, молода жінка з темними очима та волоссям, каже — це її чоловік та переселенець Саша, якого пустили пожити.

— Перше влучання було в 2022 році. Були декілька маленьких і один великий приліт, після якого нам волонтери допомогли зробити дах, частину вікон дали волонтери. Ті прильоти в порівнянні з цим, то було вже таке... А цей приліт наробив такі руйнування, що тепер ми не знаємо, як далі

бути, взагалі, що робити. Багато дуже зробили вже за цей період. Ми навіть пустили переселенців з Козачої — маму, літню жінку з сином. Вони жили в одній кімнаті, опалення їм зробили... В Козачій самі розумієте...

Селище Козача Лопань — колись великий населений пункт на самісінькому кордоні — нині під щільним вогнем росіян. Аби не їхати далеко від дому, люди переселяються у села поблизу — аби хоч трошки далі від кордону. Як ось Саша з матір'ю. Саша розгрібає завали будинку, де їх прихистили, й розповідає про день, коли поряд прилетів російський КАБ.

— Тільки встиг двері закрити — і приліт. Пилюка, бруд, дим. Я з Козачої Лопані, народився там, приїхали сюди. Розбили там усе — хату, усе.

— Це вас люди тут пустили пожити?

— Так.

Анна, власниця оселі, веде навколо будинку — з внутрішнього боку, той, що виходить до городу, вікна вціліли.

— Тепер такі руйнування. Даху нема, стіни ці всі, ця стіна вся, з боку вибуха тріщина, там стелі, балки тріснули. Я взагалі не розумію. Чоловік каже: «відновимо, все буде добре». Чесно, я не розумію, як його відновлювати! В мене руки опустились зовсім. Бо багато роботи... Дуже багато. І коштів. І ті, що «Є-відновлення» витратили, і свої ж теж. Поки нам ті гроші виділили, тратили свої, старались, робили, щоб зберегти будинок.

Заходимо всередину будинку — це не легко, двері доводиться підняти та притримати, їх теж пошкодило. Всередині темно — світла нема, підсвічуємо ліхтариками.

— Там з того боку стіна відійшла під вікнами. Опалення знову

потрібно робити. По «Є-відновленню» ми ставили ті вікна, а це вікна, що нам давала міська рада.

Скільки загалом грошей витратили на відбудову, родина не рахувала. Анна показує світлини на телефоні — як будинок виглядав ще кілька днів тому.

— За «Є-відновленням» у нас була сума 250 тисяч, по-моєму, і плюс свої. Свої ми не рахували. Я не могла стримати сліз, шок пройшов, і ти розумієш, що тут... Як це все робить...

Навпроти їхнього будинку був будинок Тетяни. Ми мали зустрітися і з нею, але того ранку жінка вирішила евакуюватися. Це саме в її оселю влучив КАБ. Будинок — разом із будматеріалами, які жінка встигла закупити за програмою «Є-відновлення», знищило під фундамент. Говорить очільник Дергачівської міської військової адміністрації В'ячеслав Задоренко.

— Близько 25-30 відсотків будинків, які по програмі «Є-відновлення» отримали кошти. Люди, які частково отримали компенсацію, почали проводити ремонтні роботи, накривати дахи, вставляти вікна. І на жаль, ворог повторно б'є по цим населеним пунктам. І руйнує вже відновлене майно. Людина, яка отримала кошти за програмою «Є-відновлення», повинна зробити ремонт і через певний період прозвітувати, що кошти використані за призначенням. І от люди робили ремонти, дехто повністю зробив, а дехто не встиг доремонтувати. І КАБи прилетіли знову вдарили по будинкам. Люди не встигли відзвітувати за використані кошти, а ворог повторно зруйновав майно. Поки що немає механізму, як повторно надати людині кошти за програмою «Є-відновлення». Тому зараз наша комісія працює, надає пропозиції до обласної військової адміністрації. І я сподіваюсь, що все ж таки це питання буде вирішено.